

8 juni 2022

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Niveau 8 in het hbo

De TU's (+ WUR en UvA) maken ruim baan... of haken ze juist aan... of hebben ze simpelweg gemeenschappelijke belangen?

1 Inleiding

Volgende week maandag is er eindelijk weer de mogelijkheid om als Vereniging Hogescholen (VH) fysiek een congres te houden, opnieuw in Den Bosch. Komt allen. Er zal vanuit diverse invalshoeken naar veel nieuwe ontwikkelingen worden gekeken, vooral om te bezien wat hogescholen zoal in gang kunnen zetten en hoe zij bij allerlei onderwerpen betrokken zijn en tevens geraken. Het zal niet verbazingwekkend zijn dat de Ad meer en meer in de spotlights wordt gezet, met de groei ervan en de sterke daling die nu al snel wordt verwacht voor de Bachelor in de komende jaren. Na de pandemie kan gelukkig weer een aantal nieuwe stappen worden gezet, wetende dat er eveneens in de wet- en regelgeving aan van alles en nog wat wordt gesleuteld – wel in de hoop dat er de juiste formuleringen worden gebruikt, om het zo maar eens te zeggen.

In de aankondiging word gesproken over het feit dat er gedurende het ochtenddeel aandacht wordt geschonken aan de plannen voor het ontwikkelen van een Professional Doctorate (PD): '*Verder markeren we de introductie van de nieuwe Professional Doctorate*'. Deze PD is al een tijd geleden aangekondigd. Volgens die plannen gaat het om een programma als een kwalificatie die rechtstreeks op niveau 8 van het NLQF wordt ingeschaald. Uiteraard zijn ook wij geïnteresseerd in wat er allemaal concreet op stapel staat, gelet op eerdere plannen die waren ontvouwd met een start van dit alles, reeds in dit jaar.

Maar degenen die de nieuwsbrief nauwgezet volgen en lezen, en wellicht kennis hebben kunnen nemen van een artikel van onze hand in het managementblad TH&MA, zijn we nogal kritisch op de wijze waarop de PD in 2021 ter hand werd genomen. Het mag niet leiden tot een onduidelijke situatie voor de gebruikers in ons land en vooral ook niet internationaal gezien. Mocht u aanwezig zijn bij het VH-congres, neem dergelijke zaken mee in discussies (en sla onze nieuwsbrieven er nog een keer gerust op na).

Echter, het meest verrassende hierbij is toch wel de wijze waarop de huidige aanbieders van de reeds bestaande PD zich hebben gemengd in deze ontwikkelingen. Het gaat om de TU's en twee andere universiteiten die opleidingen voor het zgn. 'ontwerperscertificaat' aanbieden en die worden gefinancierd uit de pot met onderzoeksgelden - waaruit ook de promoties worden betaald. Heel toevallig allemaal of juist niet... We gaan de actie van de universiteiten hieronder stevig bezien.

2 Reactie vanuit het wetenschappelijk onderwijs (TU's): laten vallen van de PD

Een van de zaken die van onze kant werden aangedragen in alle bijdragen als een 'gevaar' bij de plannen van de VH, was het reeds gebruiken van 'Professional Doctorate' door het viertal Technische Universiteiten, de WUR en de UvA voor opleidingen die worden gezien als een Post-Master, of zoals de Vlamingen zeggen, Master-na-Master (ManaMa). Maar in formele zin betreft het een traineeship van twee jaren, leidend tot een zgn. ontwerperscertificaat. Dat is geen sexy begrip, zeker niet bij doelgroepen in het buitenland die veel geld meebrengen. Maar goed, de instellingen krijgen er onder bepaalde voorwaarden ook nog bekostiging door de overheid voor. Daarbij vallen ze samen met de PhD's, dus de promoties, onder de noemer van het doen van 'onderzoek'.

Omdat deze programma's tot het technische vakgebied behoren, bedachten ze zelf een naam – zonder in strijd met de wet te zijn – en maakten er PDEng van, dus 'Professional Doctorate in Engineering'. Een niet-formele 'graad' die ze juist gingen gebruiken na de invoering van het BaMa-stelsel, om aldus toch onderscheidend te kunnen van de PhD (Doctoral en Doctor), en tevens onder beheer van een eigen organisatie, gevestigd op de campus van de TU Eindhoven.

Natuurlijk hadden deze universiteiten hun been stijf kunnen houden en tegen de VH kunnen zeggen: hola, kies maar een andere naam bij jullie plannen. Mogelijk hebben ze dat ook gedaan, maar kennelijk heeft het zestal geen poot om op te staan als het gaat om het beschermen ervan als een soort merk. Er is tevens geen wettelijke regeling om op terug te vallen. Tevens stelt de VH dat de PD elders in Europe ook al wordt gebruikt in de context die men in gedachten heeft nl. promoveren bij een hogeschool. Dat is echter niet het geval want dan gaat het bijvoorbeeld om een promovendus bij een academische universiteit die aan de eisen ervan voldoet via publicaties en dergelijk uitingen buiten de poort van de instelling – dus wetenschappelijk bezig zijn in de praktijk. Maar OCW is mogelijk gevoelig voor allerlei van dit soort beperkte en geselecteerde argumenten.

De 4TU's als woordvoerders van het netwerk - want die gebruikten de PD over een breder traject - gingen soepeltjes door de bocht en kwamen met het volgende statement op 18 mei jl.:

Why do we switch the degree?

We change our degree because the Universities of Applied Science in the Netherlands are starting with Professional Doctorate (PD) trajectories. Therefore, we want to avoid confusion between those trajectories and our programs at academic level. The aim is to get the degree EngD at a later stage into Dutch law.

EngD resemble our programs

EngD is used as a degree already in the United Kingdom (UK) for programs that resemble our programs. The national associations for both programs AEngD and 4TU.SAI have been affiliated members since 2012. In the past we agreed that EngD and PDEng were on the same level.

New diplomas & statement

This means that as of 1 September 2022 new diplomas will be available for graduates after that date at the 4TUs. And of course, for graduates before that date a statement will be available explaining the switch.

Men verbindt zich aldus aan het Engelse systeem en de graad EngD. Een grote groep universiteiten in de UK heeft die aanpak in de vorige eeuw eigenhandig bedacht, in de markt gezet, om vervolgens dit alles met de onderliggende programma's overall ter wereld te gaan uitserveren. Studenten kunnen elders op die wijze een Engelse 'graad' krijgen, zonder verdere werelddekking, maar 'who cares' in veel landen met een zwak nationaal systeem. Dat is een situatie waarmee de UK veel, heel veel geld verdient, mede omdat de universiteiten (sinds 1993 kent men daar een unitair systeem) een eigen degree-awarding-power hebben. De accreditatieorganisatie aldaar beoordeelt vooral de instelling en als alles klopt, mogen ze 'hun gang gaan'¹.

Een veilige weg dus voor de TU's, varen onder de vlag van de associatie in de UK. Hier is het dan wel geen beschermd naam, maar dat levert geen probleem op zolang het formele papiertje maar melding maakt van het zijn van een opleiding tot het verkrijgen van het 'ontwerpers-certificaat'.

¹ Eenzelfde situatie is te zien in de private markt op basis van Engelse licenties. Op niveau 5 is er het Higher National Diploma (HND) dat door Pearson Publishing Company wordt beheerd, na overname van de Engelse accreditatie-organisatie ervoor. In veel landen wordt naast de formele opleidingen het HND aangeboden door Pearson bij private instellingen, in combinatie met het leveren van het lesmateriaal en de examens, en het zorgen voor allerlei ondersteuning bij online-training. Het gaat om een miljoenen-business. Overigens zijn we als Leido in de bedenkfase van de Associate degree met eenzelfde insteek benaderd door de toenmalige Uitgevers-Maatschappij Elsevier, want waarom is zoiets ook niet vanuit Nederland te doen? Ons land kent een stevige reputatie als het gaat om het borgen van de kwaliteit en het niveau. Met een tweejarige opleiding in het professionele circuit zou in Europa, zeker in de fase dat er nog geen 'short cycle higher education' was, een mooi commercieel gat in de scholingsmarkt te dichten zijn. Wij hebben Elsevier naar andere partijen doorverwezen, maar er is niets als zodanig van de grond gekomen. Ook plannen van de grootste private aanbieders zijn stukgelopen op te weinig belangstelling van partijen in andere landen.

3 **Gemeenschappelijke belangen wellicht**

Hiermee maakt men ruimte voor de VH om de naam Professional Doctorate te gaan voorstellen aan de minister. Het doel volgens de plannen uit 2021 is er een kwalificatie van te maken op niveau 8 van het NLQF – niet formeel te zien als een ‘derde cyclus’ binnen de EHEA. Daarmee is het ook een ‘certificaat’, stelt men, dus dat komt goed uit.

De TU's hebben dit stuk uiteraard ook gelezen en goed geanalyseerd. Ze zagen de bui al hangen met betrekking tot mistige toestanden. Want als OCW de PD niet zou gaan blokkeren als de VH ermee zou komen aandragen, zien buitenlandse studenten door de bomen het bos niet meer. Het onderscheid met de PDEng wordt in die context vreselijk lastig uit te leggen, en daarmee gaat de status in rook op.

Maar let op de uitspraak in bovenstaande persverklaring: *‘The aim is to get the degree EngD at a later stage into Dutch law’*. Aha, men wil gaan meeliften met de VH, met als argument ‘voor wat hoort wat, want wij maken ruimte voor jullie en we denken sterk mee’. Mochten de plannen van de VH leiden tot het in formele zin mogelijk maken voor hogescholen om programma's op niveau 8 te ontwikkelen en in het NLQF-register te laten opnemen, dan kan deze deal ook leiden tot het door de hogescholen mogen gebruiken van een naam voor de status, in formele stukken, als een bewijs dat de overheid achter dit alles staat.. Of die naam vervolgens een ‘graad’ mag worden genoemd, is misschien niet eens zo belangrijk. Ook de controle door de NVAO en de Inspectie zal niet worden gemist, nemen we aan, gezien ervaringen in het verleden.

Tevens zal er geen bekostiging behoeven te zijn voor alles van dit programma, hebben we het idee. Maar het is wel een aangrijpingspunt om onderzoeksgeld binnen te halen, net als bij de constructie van de TU's met het inzetten van het concept ‘traineeship’. Daarbij betalen de bedrijven fors mee aan het geheel (kosten voor de student en de opleiding), en maakt de overheid ook nog een bedrag over voor een heel groot deel van de geslaagden - zoals gezegd, vanwege de bijdrage die hiermee aan ‘onderzoek’ wordt geleverd, als de vlag waaronder die overheidsuitgaven vallen.

Maar als de VH dit allemaal voor elkaar weet te boksen, zullen de TU's al rap komen aankloppen bij OCW. Met als argument dat hun wederzijdse opleidingen veel gelijke criteria hanteren, gaan ze stellen dat de EngD eveneens in de wet of in een vergelijkbare regeling moet worden genoemd. Eigenlijk kan dit nu al heel simpel namelijk door ‘ervaringscertificaat’ te vervangen door die EngD. Dat daarbij wordt meegelift op een Engelse organisatie, is dan misschien wel weer niet zo handig...

Misschien dat door de VH binnen het Bolognaproces nog een poging wordt gedaan om met andere hogescholen internationaal voor de PD een status te vinden, maar we vrezen dat die weg inslaan alleen maar tot teleurstellingen kan gaan leiden. Er is niet snel meer een breed draagvlak te vinden, ook al omdat er veel andere initiatieven zijn zoals de vorming van Europese universiteiten.

Mogelijk er is best nog een keer een actie in gang te zetten zoals zo'n 15 jaren geleden onder aanvoering van de toenmalige HBO Raad met iets anders is gelukt nl. door met zo'n zes andere landelijke organisaties in Europa via een projectmatige aanpak hun ministers (met Plaskerk voorop) te laten accepteren dat een toen nog volslagen onbekende en niet-bestaande naam ‘University of Applied Sciences’ werd ingevoerd. Het werd vervolgens een ratjetoe in de EHEA. In België heb je nu zelfs naast elkaar: ‘University College’, ‘University of Applied Sciences and Arts’ en ‘University College of Arts en Sciences’ – en Haute Ecole, en ook gewoon nog Hogeschool.

Dus waarom niet dezelfde organisaties bijeenroepen binnen UAS4Europe, een deelverzameling van hogescholen in Europa, regionale netwerken en individuele instellingen? Ze kunnen het Nederlandse project uitbreiden met partners uit die andere landen, om vervolgens allemaal op hetzelfde moment te verwijzen naar het kunnen aanbieden van niveau 8. Als ze dat goed aanpakken in de richting van hun ministers, met een goede onderbouwing, en stevig ingebed in leerlijnen vanaf niveau 5, waarom zoiets niet gewoon doen?

4 **Samen met de Masters zien wat niveau 8 kan zijn**

Voor alle duidelijkheid: het streven naar niveau 8 binnen het hbo moet worden ondersteund, al is het maar omdat daarmee het gehele palet aan niveaus zal zijn ingevuld. Echter, het traject dat daarvoor kan worden afgelopen, dient zorgvuldig in kaart te worden gebracht, met allerlei opties voor omleidingen, vertragingen en reparaties van gaten en kuilen in de weg. Dat klinkt clichématig

maar met alle belangen die ermee gemoeid zijn, heb je gewoon een visie nodig, in combinatie met een vorm van 'risk-management'. We kunnen er over meepraten, met de hobbels in de weg die is afgelegd om de Associate degree van de grond te krijgen.

Er wordt nog steeds goed gekeken naar de wijze waarop hogescholen allerlei masteropleidingen in de markt kunnen en mogen zetten. Vrijwel allemaal kijken ze naar een vorm van bekostiging, en laten veel van de andere programma's aan de private markt over. Omdat niveau 8 niet los kan worden gezien van niveau 7, ligt het voor de hand om eerst in de komende tijd te gaan bezien hoe specifieke trajecten met gebruikmaking van beide niveaus zijn te ontwikkelen. Er vanuit gaande dat niveau 8 niet zal worden bekostigd – los van doelsubsidies – is het dan een kwestie van het vormgeven van de combinatie van een bekostigde masteropleiding en het privaat te laten financieren programma voor niveau 8. Dat kan ook via een duale opzet waaraan werkgevers voor hun 'high potentials' en wetenschappelijke werknemers meebetalen.

Naast het hebben van dit traject kan overigens meteen worden bezien op welke wijze delen van het traject 7-8 commercieel zijn aan te bieden, dus leidend tot deelcertificaten (en noem die dan niet 'micro-credentials' a.u.b.). Die zijn later inwisselbaar als er wordt gekozen voor de complete leerlijn.